

РЕЦЕНЗІЯ

д.мед.н., професора Михальчука Василя Миколайовича
на дисертаційну роботу Кирик Оксани Володимирівни
на тему «Клініко-діагностичні критерії при формуванні індивідуальної
програми реабілітації у дітей з церебральним паралічем» на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22
«Охорона здоров'я» (наукова спеціальність – 14.01.15 «Нервові хвороби»)

Актуальність обраної теми дисертації

Церебральний параліч є одним із найпоширеніших неврологічних захворювань у дитячому віці, яке суттєво впливає на фізичний, емоційний і соціальний розвиток дитини. Згідно з епідеміологічними даними, ЦП діагностується приблизно у 2–3 немовлят на кожну тисячу народжених. Це захворювання залишається однією з провідних причин дитячої інвалідності як в Україні, так і в усьому світі, і його рівень у популяції протягом останніх десятиліть є відносно стабільним.

Сьогодні проблема дітей з інвалідністю набуває особливого значення в Україні через постійне зростання їх частки серед усього дитячого населення. Відповідно до пункту 27 Постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 року № 1268 «Про порядок організації надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я», діти з ЦП потребують тривалої та періодичної реабілітаційної підтримки. Таку допомогу можна надавати як у стаціонарних, так і в амбулаторних умовах, а також у форматі послуг раннього втручання за місцем проживання дитини.

Одним із ключових компонентів ефективної реабілітації є розробка та реалізація індивідуальної програми реабілітації з урахуванням підходів Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я. Це дає змогу не лише підтримати активну участь дитини в соціальному житті, але й суттєво покращити якість життя як самої дитини, так і її сім'ї чи опікунів.

Таким чином, надання реабілітаційної допомоги дітям з церебральним паралічем, які стикаються з порушеннями рухових функцій, ортопедичними ускладненнями та труднощами соціалізації, вимагає постійного наукового аналізу та вдосконалення підходів. Саме це зумовлює актуальність дисертаційного дослідження Кирик О.В..

Зв'язок теми дисертації з державними науковими програмами

Дисертаційне дослідження було проведене в межах плану наукових робіт Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика та входить до складу науково-дослідного проєкту кафедри педіатрії, дитячої неврології та медичної реабілітації під назвою «Клініко-катамнестичне дослідження розвитку дітей із перенесеними перинатальними ураженнями нервової системи» (державний реєстраційний номер 0119U101040, термін виконання — 2018–2024 роки).

Наукова обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації, оволодіння здобувачем методологією наукового дослідження

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані здобувачем, є належно обґрунтованими та достовірними. Дисертаційне дослідження виконано на високому науково-методичному рівні, із залученням достатньої кількості матеріалів, що були використані під час клінічного аналізу.

У процесі роботи автор здійснила аналіз 179 джерел, серед яких — 9 українською мовою та 170 іноземною.

Дослідження проводилась на базі Комунальної установи змішаного типу «Львівський міський центр соціальних послуг та реабілітації «Джерело»».

Суттєвою перевагою наукової праці є використання методології, що ґрунтується на системному підході. У дослідженні застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні методи, зокрема: аналіз фахової та науково-

методичної літератури; вивчення медичної документації; метод спостереження; соціологічні методи (опитування, анкетування); лабораторно-інструментальні методи; аналітико-статистичні підходи.

Для обробки даних використано стандартні методи математичної статистики.

Отримані результати, висновки та рекомендації повністю відповідають меті та завданням дослідження, є логічно обґрунтованими та базуються на власному науковому матеріалі здобувача.

Знайомство з дисертацією та професійна комунікація з автором свідчать про її ґрунтовне володіння сучасними методами наукового дослідження.

Наукова новизна, теоретична та практична цінність результатів дослідження

Наукова новизна дослідження, виконаного Кирик О.В., полягає в тому, що вперше в Україні на основі всебічного клінічного, лабораторно-інструментального обстеження, оцінки компетентностей батьків та показників якості життя дітей з церебральним паралічем було визначено клініко-діагностичні критерії при формуванні індивідуальної програми реабілітації дітей з ЦП. Досліджено їхній вплив на функціональні можливості дітей, рівень їхньої активності та соціальної участі. Уперше на національному рівні проведено комплексне вивчення факторів, що впливають на якість життя дітей з ЦП та їхніх родин, що відкриває нові можливості для посилення соціальної інклюзії відповідно до підходів Міжнародної класифікації функціонування (МКФ). Зокрема, вперше здійснено ґрунтовну оцінку батьківських компетентностей у догляді та вихованні дітей з ЦП, встановлено взаємозв'язок між рівнем компетентності батьків та якістю життя дитини. Крім того, дослідження довело, що належний рівень підготовки батьків позитивно впливає на якість життя дітей з ЦП. Уперше також було оцінено здатність батьків формувати усвідомлені запити на реабілітацію, орієнтовану на покращення діяльності та участі

дитини, а також створено категорійні профілі запитів з відповідними напрямками втручання спеціалістів, узгоджену з принципами МКФ. Вперше визначено клініко-діагностичні критерії та підкреслено важливість постановки реабілітаційних цілей на рівні діяльності відповідно до класифікації GMFCS, що дозволяє індивідуалізувати реабілітаційні програми для дітей з ЦП.

Практична цінність проведеного дослідження полягає в розробці конкретних рекомендацій щодо оптимізації надання реабілітаційної допомоги дітям з церебральним паралічем. Результати роботи були впроваджені на галузевому, регіональному та місцевому рівнях, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Дисертаційну роботу Кирик О.В. можна розглядати як методичну основу для удосконалення організації реабілітаційної допомоги дітям з інвалідністю внаслідок ураження нервової системи у реабілітаційних закладах будь-якої форми власності, за рахунок впровадження індивідуального реабілітаційного плану для тривалого супроводу дітей з церебральним паралічем в природньому середовищі відповідно до принципів Міжнародної класифікації функціонування та обмеження життєдіяльності та здоров'я та рівня їх функціональних можливостей для підтримання активної участі в соціумі та покращення показників якості життя. За матеріалами дослідження доцільно підготувати посібник для покращення організації реабілітації дітей з церебральним паралічем, а також продовжити використовувати одержані автором результати в освітньому процесі закладів вищої освіти для студентів та курсантів медичних вузів.

Відсутність порушень академічної доброчесності

Подана до захисту дисертація є оригінальною, самостійно виконаною, авторською роботою здобувача. При розгляді дисертаційної роботи Кирик О.В. порушень академічної доброчесності, ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації не виявлено. Дотримання автором сучасних етичних норм та принципів проведення наукових медико-біологічних досліджень, що відповідає чинному законодавству України, підтверджено рішенням експертів Комісії з питань етики НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

Повнота викладення матеріалів дисертації у наукових публікаціях

Результати дисертації повністю викладені у 7 наукових працях у фахових наукових виданнях, відповідно до «Переліку наукових фахових видань України», що індексуються Scopus або Web of Science та рекомендованих ДАК України.

Оцінювання наукового рівня дисертації за змістом

У вступі обґрунтовано вибір теми, встановлено її зв'язок із актуальними науковими проблемами, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, конкретизовано методи, окреслено наукову новизну, практичне значення, особистий внесок здобувача, а також наведено дані про апробацію та публікації та відповідає чинним вимогам.

Перший розділ присвячено теоретичному аналізу світових і національних підходів до реабілітації дітей із церебральним паралічем. Розділ містить глибокий огляд літератури щодо методів оцінки якості життя дітей з ЦП як основи для індивідуалізації реабілітаційної програми. Автором систематизовано великий масив теоретичних і статистичних матеріалів, що дозволило виявити актуальність теми.

У другому розділі розкрито методологію дослідження, подано його етапи, методи та базу проведення (КУЗТ «Львівський міський центр соціальних послуг та реабілітації «Джерело»»). Представлено клінічну характеристику дітей з ЦП, методи оцінки батьківських компетенцій і якості життя, а також обґрунтовано використані статистичні методи. Запропонована програма й інструментарій довели свою ефективність на практиці.

Третій розділ містить клініко-діагностичну характеристику дітей зі спастичною формою ЦП. Встановлено зв'язок між рівнем рухових функцій (за GMFCS), вторинними ускладненнями (сколіоз, вивихи суглобів) та якістю життя дитини.

У четвертому розділі проведено порівняльний аналіз лабораторно-інструментальних показників і ключових аспектів якості життя дітей з ЦП (емоційний стан, біль, комунікація, соціальна участь, доступ до медичних послуг).

П'ятий розділ присвячено аналізу компетентностей батьків щодо догляду за дітьми з ЦП. Показано, що рівень підготовки батьків значно впливає на профілактику вторинних ускладнень та загальну якість життя дитини і родини.

У шостому розділі представлено формування індивідуальної програми реабілітації згідно з принципами МКФ та клініко-діагностичними критеріями. Створені категорійні профілі базуються на GMFCS, активності, участі дитини та середовищних чинниках, що дозволяє формувати реалістичні та досяжні цілі втручання.

Розділ "Аналіз та узагальнення результатів дослідження" узагальнює висновки всіх розділів. Показано, що якість життя дітей із ЦП зумовлена не лише клінічними, а й соціальними, емоційними та економічними факторами. Підкреслюється значущість раннього втручання та тривалої підтримки родин у формуванні функціональної незалежності дитини.

Усі розділи завершуються узагальненими висновками, які логічно випливають із представлених даних і підтверджені власними публікаціями здобувача.

Висновки дисертації обґрунтовані, відображають досягнення мети дослідження та мають практичне значення.

Практичні рекомендації, розроблені автором за принципами МКФ, спрямовані на покращення організації реабілітаційної допомоги дітям з ЦП.

Текст дисертації викладено на 219 сторінках, основний зміст займає 163 сторінки, включає 32 таблиці, 28 рисунків та 4 додатки. Мова викладу — українська літературна, стиль — науково-логічний. Усі структурні компоненти узгоджені з єдиною науковою метою.

У додатках містяться інструменти оцінки якості життя, анкета для визначення рівня батьківських компетентностей, системи класифікації порушень та документи, що підтверджують впровадження результатів у практичну й освітню діяльність.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

1. У тексті дисертаційної роботи наявні окремі друкарські та стилістичні помилки, які знижують загальну якість оформлення.
2. До огляду літератури необхідно було додати більше актуальних публікацій останніх років, зокрема вітчизняних джерел, що відображають сучасні підходи до реабілітації дітей із церебральним паралічем.
3. В другому розділі доцільно було б провести більш розширений опис групи дослідження дітей з церебральним паралічем.
4. У шостому розділі варто було б в таблиці подати категорійний профіль для дітей з церебральним паралічем, які є представлені у цьому розділі.

5. Не достатньо чітко сформульовано практичні рекомендації для фахівців стосовно організації реабілітаційної допомоги дітям з церебральним паралічем.

Відповідні зауваження не носять принципового характеру та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Під час рецензування дисертаційної роботи виникли запитання, які потребують уточнення:

1. Які переваги має реабілітаційна послуга з тривалим супроводом сім'ї де виховується дитина з ЦП?
2. На вашу думку, чому рівень компетенцій батьків у питаннях виховання та догляду за дітьми з церебральним паралічем є таким важливим компонентом реабілітації?
3. Якими чином компетентність батьків впливають на якість життя дітей з церебральним паралічем?

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Кирик Оксани Володимирівни на тему: «Клініко-діагностичні критерії при формуванні індивідуальної програми реабілітації у дітей з церебральним паралічем» є завершеною самостійно виконаною науковою працею та містить нове вирішення науково-прикладного завдання – удосконалення комплексу лікувально-реабілітаційних заходів у дітей з церебральним паралічем шляхом визначення критеріїв при формуванні індивідуальної програми реабілітації на підставі аналізу клінічних даних з оцінкою рівня функціонування, лабораторно-інструментальних показників, показників якості життя дітей з церебральним паралічем та рівнем компетенцій стосовно виховання та догляду дітей з церебральним паралічем.

Нові науково-обґрунтовані результати одержані здобувачем особисто, мають практичну й теоретичну цінність, містять обґрунтовані висновки на основі одержаних здобувачем достовірних результатів, що підтверджується документами, які засвідчують проведення здобувачем дослідження. Основні

наукові результати дослідження висвітлені в достатній кількості наукових публікацій відповідно до вимог, визначених МОН України.

За своєю актуальністю, рівнем виконання поставленого наукового завдання, ступенем обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірності, повнотою викладу в опублікованих працях, науковою новизною і практичною цінністю одержаних результатів, а також оволодінням здобувачем методологією наукової діяльності, дисертаційна робота повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а також вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 із змінами, а її автор Кирик О.В. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» (наукова спеціальність – 14.01.15 «Нервові хвороби»).

Рецензент:

д.мед.н., професор
в.о. завідувача кафедри
управління охороною здоров'я
НУОЗ України імені П.Л. Шупика

Василь МИХАЛЬЧУК

МОЗ України	
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ	
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА	
Підпис:	<i>В. Михайлюка</i>
ЗАСВІДЧЕНО	
Учений секретар	<i>М. Бухановська</i>
« » 20 р.	

